

مطالعه تطبیقی شاخص‌های استراتژی توسعه شهری (CDS) در شهرهای ایران از

نگاه گروه‌های شهری

محمد رحیم رهنما

استاد جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه فردوسی مشهد

لیلی ابراهیمی

دانشجوی کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه فردوسی مشهد

leili.ebrahimi@mail.um.ac.ir

پذیرش: ۱۳۹۷/۸/۱۳

دریافت: ۱۳۹۷/۳/۱۲

چکیده

استراتژی توسعه شهری عبارت است از یک برنامه عملی برای توسعه متعادل در شهرها، توسعه و پایداری که از طریق مشارکت، برای بهبود کیفیت زندگی برای همه شهروندان حاصل می‌شود و بر چهار رکن قابلیت زندگی، بانک‌پذیری، رقابت‌پذیری و حکمرانی خوب شهری استوار است. هدف این مقاله تحلیلی بر تحقیقات صورت گرفته پیرامون وضعیت شاخص‌های استراتژی توسعه شهری و مقایسه وضعیت این شاخص‌ها در شهرهای مختلف ایران است. روش تحقیق توصیفی-تحلیلی است. اطلاعات مورد نیاز با استفاده از مطالعات کتابخانه‌ای و بررسی تحقیقات و پژوهش‌های تجربی انجام شده در زمینه استراتژی توسعه شهری در شهرهای مختلف کشور جمع‌آوری شد. جهت مقایسه شهرها به لحاظ شاخص‌های مورد نظر وضعیت شهرها بر روی نمودار در نرم‌افزار اکسل رسم شده است. بیشتر مطالعات انجام شده با نظرخواهی از گروه‌های مختلف شهری شامل شهروندان، مدیران شهری و نخبگان بوده است. بررسی‌ها نشان می‌دهد در اکثر شهرها وضعیت مطلوب نبوده و دارای میانگین کمتر از حد متوسط ۳ برای اکثر عوامل و شاخص‌ها در نظر گرفته شده، بوده است. تفاوت در دیدگاه گروه‌های مختلف شهری دیده می‌شود و در بیشتر موارد میانگین در گروه مدیران شهری بالاتر از شهروندان و نخبگان بوده است.

واژگان کلیدی: استراتژی توسعه شهری، گروه‌های شهری، ایران، حکمروایی، قابلیت زندگی

مقدمه

سرعت رشد شهرنشینی در کشورهای در حال توسعه بیشتر از کشورهای توسعه یافته است. در ایران نیز شهرنشینی با روندی سریع و شتابان همراه بوده و این رشد شتابان، مسائل و معضلات زیادی را برای شهرهای کشور بدنبال داشته است (زنگی آبادی و مبارکی، ۱۳۹۱: ۶۷). با وجود این، شهرنشینی دلیل واقعی بیشتر این مشکلات شهری نیست. اغلب اوقات دلیل واقعی این مشکلات کمبود ظرفیت‌های اجرایی و سیاسی و نبود تعهد برای مدیریت موثر شهری است (اشرفی، ۱۳۸۸: ۹۰). در ایران طرحهای توسعه سنتی به عنوان ابزاری برای توسعه مناسب و منطبق با اصول و موازین شهرسازی نتوانسته‌اند از کارایی لازم برای پاسخگویی به نیازها و مشکلات شهر برخوردار باشند. با وجود گذشت بیش از چهار دهه از تهیه و اجرای طرح‌های توسعه شهری، در عمل موفقیت چندانی حاصل نشده است (پوراحمد و همکاران، ۱۳۸۵: ۱۷۰). بدین منظور جهت بهبود شیوه مدیریت و برنامه‌ریزی شهر و به منظور چاره‌جویی و حل مشکلات شهری رهیافت نوینی با عنوان راهبرد توسعه شهر^۱ مطرح شده است. در این الگو برای شهرها سه هدف در نظر گرفته شده است: افزایش رشد اقتصادی، کاهش مستمر فقر و بهبود مدیریت شهری. برای دستیابی به این اهداف شهرها باید بر چهار رکن استوار باشند: قابلیت زندگی، بانک‌پذیری، رقابت‌پذیری و حکمرانی خوب شهری (اشرفی و همکاران، ۱۳۸۹: ۹). رویکرد CDS فرایند تهیه چشم‌انداز بلندمدت از آینده شهر است که براساس آن برنامه‌های اجرایی تهیه می‌شوند (سیتی الاینس، ۲۰۰۶: ۱). رویکرد CDS تابعی از شرایط و ویژگی‌های متغیر و متفاوت هر شهر است (مارول و همکاران، ۲۰۰۷: ۱۳). هر شهری نیازمند شناسایی و مشخص کردن فرصت‌ها و مشکلات خاص خود است که ممکن است به طور قابل توجهی نسبت به مکانی که واقع شده متفاوت باشد (سیتی الاینس، ۲۰۰۳: ۹). در این راستا شناخت وضعیت موجود سکونتگاههای شهری برای سنجش سطوح توسعه‌یافتگی آنها از اهمیت ویژه‌ای در برنامه‌ریزی شهر برخوردار است. آگاهی از نقاط قوت و ضعف شهرها، برای ارائه طرح‌ها، سیاست‌گذاری‌ها و برنامه‌های شهری ضروری است (محمدی و آقایی، ۱۳۹۳: ۱۴۳). استراتژی توسعه شهر سند توسعه شهر در تمام ابعاد محسوب می‌شود. بر این اساس استفاده از شاخص‌های استراتژی توسعه شهر می‌تواند معیاری مناسب برای تعیین جایگاه سکونتگاه‌های شهری ایران باشد که با مقایسه شهرها با توجه به

¹ City Development Strategy

این شاخص‌ها، زمینه‌های رفع مشکلات و نارسایی‌های موجود برای دستیابی به توسعه مطلوب و واقعی به وجود می‌آید. در سالهای اخیر مطالعات زیادی به بررسی شاخص‌های CDS در شهرهای مختلف ایران پرداخته‌اند. مقایسه تطبیقی این تحقیقات می‌تواند به شناخت واقعی جایگاه شهرهای ایران از لحاظ بر شاخص‌های CDS کمک نماید. بر همین اساس در این مطالعه سعی شده است به بررسی وضعیت شاخص‌های CDS و مقایسه آن در شهرهای مختلف کشور براساس مطالعات تجربی صورت گرفته در این زمینه پردازد.

تعاریف و مفاهیم استراتژی توسعه شهری

استراتژی توسعه شهری جدیدترین رویکرد در برنامه‌ریزی شهری است که توسط سازمان ائتلاف شهرها در سال ۱۹۹۹ با هدف ارتقاء توسعه شهری پایدار، ارتقاء کیفیت اداره و مدیریت شهر و کاهش سیستماتیک و مداوم فقر شهری پیشنهاد شده است. استراتژی توسعه شهر یک برنامه‌ریزی استراتژیک مبتنی بر شهر است (رسولی‌منش و همکاران، ۲۰۱۵: ۱۵۶). در اصل CDS یک فرآیند مشارکتی است که بر شناسایی و سرمایه‌گذاری در فرصت‌های شهری موجود در شهرها و ایجاد استراتژی صحیح برای پاسخ دادن به واقعیت‌های اقتصادی مبتنی بر استفاده از مزایای رقابتی متمرکز است (رسولی‌منش، جعفر، بدرالزمان، ۲۰۱۴: ۱۱). اهداف CDS مشارکت همه اجزای تاثیرگذار در جامعه برای رسیدن به چشم‌انداز بلندمدت یکپارچه شهر، تثبیت استراتژی رشد، به توافق رسیدن در مورد اولویت‌های مشکلات اداری و شناسایی طرح‌های اجرایی کوتاه مدت است (بانک جهانی، ۲۰۰۴: ۹). رویکرد CDS از طریق مکانیسم‌های چون مشارکت فعال شهروندان در فرآیند توسعه شهری، می‌بایست شرایط اقتصادی، اجتماعی و کالبدی شهر را به سوی شرایط توسعه پایدار شهری هدایت و مدیریت کند (نصیری هنده خاله، ۱۳۹۴: ۱۶۸). بنابر مطالعات سازمان ائتلاف شهرها، راهبرد توسعه شهر بر پایه چهار اصل اساسی ذیل که بیانگر پایداری شهرهاست بنا شده است:

حکمروایی خوب شهری

حکمروایی خوب، هسته اصلی استراتژی توسعه شهری را تشکیل می‌دهد (سیتی الاینس، ۲۰۰۷: ۵). حکمروایی راه‌کارها، فرآیندها و نهادهای را شامل می‌شود که از طریق آن‌ها شهروندان و گروه‌ها بتوانند به منافع و حقوق قانونی و نیز انجام تعهدات خود دست یابند (بانک توسعه آسیا، ۲۰۰۴: ۶). بانک جهانی حکمروایی مطلوب را مشارکت برابر همه شهروندان در تصمیم‌گیری (پورمحمدی، ۱۳۸۹: ۴۱) می‌داند که نه تنها شامل دولت بلکه همچنین شامل جامعه مدنی و بازار است (روبرتس، رایت و نیل، ۲۰۰۷: ۹۶۷). در واقع حکمروایی عنصر ذاتی همکاری بین جامعه مدنی و جامعه سیاسی و همچنین بین دولت و شهروندان است (ساداشیو، ۲۰۰۸: ۶). از طریق حکمروایی خوب ماموریت و اثر بخشی اقدامات مسئولان شهری دو چندان می‌شود (لافلین و اندرینگا، ۲۰۰۷: ۷).

قابلیت زندگی

شهری قابل زندگی است که در آن همه ساکنان از فرصت‌های یکسان برای مشارکت و بهره‌مندی از زندگی اقتصادی و سیاسی شهر برخوردار باشند (بانک جهانی، ۲۰۰۷: ۳۴). یکی از معیارهای سنجش قابلیت زندگی شهر، کیفیت زندگی شهروندان است. کیفیت زندگی، واژه‌ای پیچیده، چندبعدی و کیفی در رابطه با شرایط و وضعیت جمعیت، است که هم متکی به شاخص‌های ذهنی یا کیفی و هم متکی به شاخص‌های عینی یا کمی است. رویکرد عینی، کیفیت زندگی را به عنوان مواردی آشکار و مرتبط با استانداردهای زندگی می‌داند. در مقابل رویکرد ذهنی، کیفیت زندگی را مترادف شادی یا رضایت فرد در نظر می‌گیرد (کوکبی، ۱۳۸۶: ۸۵). در واقع مفهوم کیفیت زندگی یک متغیر مرکب می‌باشد که از چندین متغیر متاثر می‌گردد. تغییر در سطح درآمد مردم، شرایط زندگی، وضع سلامت، محیط، فشار روحی روانی، فراغت، شادمانی خانوادگی، روابط اجتماعی و چندین متغیر دیگر آن به شکل مرکب کیفیت زندگی و تغییرات آن را تعیین می‌کند (رحمان، میتلهامر و واندشنايدر، ۲۰۰۳: ۵).

رقابتی پذیری

شهرهای رقابتی شهرهایی هستند که اقتصاد قوی با رشد اشتغال، درآمد و سرمایه‌گذاری همه‌جانبه دارند. در شهرهای رقابتی، تولید، سرمایه‌گذاری، اشتغال و تجارت به شکل پویا و در ارتباط با فرصت‌های بازار شکل می‌گیرند (رضازاده و بدری، ۱۳۸۳: ۳۱). لازمه توسعه کارآمد شهری، فراهم آوردن شرایط مناسب برای افزایش بهره‌وری افراد و موسسات است (تقوایی و همکاران، ۱۳۹۴: ۱۳۳). در واقع رقابت‌پذیری فراهم آوردن چهارچوبی حمایتی برای موسسات تولیدی به منظور ارتقاء رشد روان و وسیع اشتغال، درآمد و سرمایه‌گذاری؛ رقابت‌پذیری یک شهر معیاری است که به موجب آن بتوانیم از شرایط بهره‌وری شهری و ساختار اقتصادی شهر در مقایسه با سایر شهرها و کشورها آگاهی پیدا کنیم. به عبارت دیگر، رقابت‌پذیری معیاری است برای نشان دادن اینکه شهرهای جاذب چگونه دارای سرمایه‌گذاری بالقوه در اقتصاد جهانی هستند. رقابت‌پذیری را می‌توان در شاخص‌های ساختار بهره‌وری اقتصادی، منابع انسانی متنوع، دسترسی به فناوری پیشرفته، دسترسی به بازار، محیط بازرگانی قوی و سالم مشاهده کرد (بانک جهانی، ۲۰۰۶: ۱۱-۵).

بانکی بودن

یعنی از نظر مالی استوار و معتبر. بانک‌پذیری معیاری است برای آگاهی از ظرفیت شهر برای دارایی و مدیریت مالی. بانک‌پذیری یک شهر را می‌توان در شاخص‌های تاثیرگذار و سلامت مدیریت مالی، ارتباط مالی بین دولتی، شایستگی اعتباری مشاهده کرد (بانک جهانی، ۲۰۰۶: ۱۱-۵). بانکی بودن در ارتباط نزدیک با رقابت‌پذیری شهر قرار دارد. به عبارتی شهرهای رقابت‌پذیر شهرهای هستند که بانک‌پذیر هم باشند (اشرفی، ۱۳۸۸: ۹۷). بانکی بودن را می‌توان از دو رویکرد متفاوت مورد بررسی قرار داد. اول از نظر رشد فناوری و پیشرفت تکنولوژی ارتباطات که باعث تسهیل در امر تجارت و گردش مالی در سطح جهان شده است و دوم از لحاظ سیستم مالیه شهری مورد بررسی قرار می‌گیرد (رهنما و همکاران، ۱۳۹۱: ۱۱۱). بانکی بودن با رویکرد فناوری، ارائه خدمات بانکی را با ابزارهای جدید، فن‌آوری‌های مختلف و متفاوت از ابزار بانکداری سنتی (از طریق دستگاههای خودپرداز، بانکداری تلفنی، بانکداری خانگی و بانکداری الکترونیکی) است (لیائو و همکاران، ۱۹۹۹:

۶۳). بانکی بودن با رویکرد مالیه شهری اشاره به این دارد که لازمه توسعه پایدار شهری را داشتن منابع درآمدی پایدار است. سلامت مالی شهرداری‌ها نیازمند اتخاذ سیستم‌های استوار و واضح داخلی عواید و مخارج داخلی، ارجاعات درون دولتی شفاف و قابل اعتماد، حساب‌های مالی مقبول از نظر عموم، مدیریت دارایی و کسب تجربیات و شرایط محتاطانه وام شهرداری‌هاست

روش تحقیق

تحقیق حاضر با استفاده از روش توصیفی-تحلیلی و با استفاده از متاآنالیز و استفاده از آمار توصیفی به بررسی وضعیت موجود شاخص‌های استراتژی توسعه شهری در شهرهای مختلف ایران از نقطه نظر گروه‌های مختلف شهری می‌پردازد. جمع‌آوری داده‌ها با استفاده از منابع کتابخانه‌ای و بهره‌گیری از پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های علمی مرتبط با بررسی شاخص‌های استراتژی توسعه شهری بوده است. مهمترین متغیرها و شاخص‌ها که در مطالعات مورد بررسی قرار گرفته‌اند براساس جدول (۱) بوده است. در مطالعات پیشین تعداد ۱۵ شهر در قالب پایان‌نامه و مقاله در رابطه با شاخص‌های مذکور مورد مطالعه قرار گرفته بودند که در این مطالعه از آنها استفاده و میانگین‌های ذکر شده در این مطالعات برای هر یک از عوامل و زیر عوامل استخراج و جهت مقایسه شاخص‌ها در شهرهای مختلف بر روی نمودار از آنها استفاده شد. در رسم نمودارها از نرم‌افزار Excel استفاده شده است.

جدول ۱. شاخص‌ها و زیرشاخص‌های راهبرد استراتژی توسعه شهری

زیر شاخص	شاخص	زیر شاخص	شاخص
زیر ساخت ارتباطی	بانکی بودن با رویکرد فناوری	مشارکت	حکمروایی خوب
زیر ساخت مالی		باسخوبی	
زیر ساخت آموزشی		قانونی بودن	
زیر ساخت امنیتی		شفافیت	
کارایی اقتصادی	بانکی بودن با رویکرد مالیه	شاخصهای اقتصادی	قابلیت زندگی
عدالت عمودی و افقی		شاخصهای اجتماعی	
امکان‌پذیری در اجرا		شاخصهای زیرساختی	
ثبات در آمدی		چالش‌های شهری	
شفافیت		قابل زندگی بودن (ذهنی)	
قابلیت پذیرش اجتماعی و سیاسی	قانونی بودن	ظرفیت‌های سازمانی	رقابت‌پذیری
		زیر ساخت‌ها	
		منابع انسانی	

جدول ۲. جمعیت شهرهای مورد مطالعه براساس سرشماری سال ۱۳۹۰

رتبه در استان	جمعیت	شهر	ردیف	رتبه در استان	جمعیت	شهر	ردیف
۳	۶۰۳۷۲	اسفراین	۹	۲	۲۰۰۴۸۱	ساوه	۱
۱	۱۱۱۲۰۲۱	اهواز	۱۰	۷	۴۷۸۷۲	بابلسر	۲
۱	۲۷۴۹۳۷۴	مشهد	۱۱	۱۳	۳۲۷۲۳	اشنویه	۳
۱	۱۷۵۶۱۲۶	اصفهان	۱۲	۱	۳۸۱۵۹۸	قزوین	۴
۱	۸۱۵۴۰۵۱	تهران	۱۳	۸	۶۹۰۴۹	پیرانشهر	۵
۱	۱۴۶۰۶۶۵	شیراز	۱۴	۱	۱۷۸۶۲۳	بیرجند	۶
۱	۱۶۱۴۶۲۶	کرج	۱۵	۹	۴۸۵۶۷	چناران	۷
-	-	-	-	۲۲	۱۰۴۲۸	شاندیز	۸

منبع: مرکز آمار ایران

یافته‌های پژوهش

وضعیت شاخص‌های استراتژی توسعه شهری در شهرهای ایران

حکروایی خوب شهری

حکروایی شیوه مدیریت و اداره امور جامعه و رابطه شهروندان و حکومت‌کنندگان است. مهمترین عوامل مورد بررسی برای این شاخص مشارکت، پاسخگویی، قانونی بودن و شفافیت بوده است.

ساوه در گروه شهروندان میانگین هر چهار عامل کمتر از ۳ بیان شده است و بیشترین امتیاز به عامل شفافیت تعلق دارد. بیشترین امتیاز در گروه مدیران عامل مشارکت و قانونی بودن است. بیشترین میانگین‌ها برای هر چهار عامل بررسی شده مربوط به گروه نخبگان بوده است.

بابلسر در گروه شهروندان و نخبگان میانگین‌ها کمتر از ۳ بیان شده است. بیشترین امتیاز در این دو گروه مربوط به عامل مشارکت است. کمترین امتیاز برای شهروندان پاسخگویی و برای نخبگان شفافیت بوده است. در گروه مدیران قانونی بودن و شفافیت میانگین بالاتر از ۳ را به خود اختصاص داده است.

اشنویه در بین شهروندان میانگین عامل مشارکت و در گروه نخبگان عامل قانونی بودن بیشترین امتیاز را داشته است. کمترین امتیاز در گروه شهروندان عامل پاسخگویی و شفافیت و در گروه نخبگان عامل شفافیت بوده است. برعکس مسئولین بیشترین امتیاز را به عوامل شفافیت و پاسخگویی داده‌اند.

در کل میانگین عوامل در گروه مسئولین بالاتر از دو گروه دیگر و در هر ۳ گروه پایین تر از میانگین ۳ بوده است.

قزوین عوامل حکمروایی در گروه مدیران، میانگین بالاتری را بخود اختصاص داده است. برای گروه هر ۳ گروه عامل شفافیت بیشترین امتیاز و پاسخگویی در شهروندان و مدیران کمترین امتیاز را داشته است. برای گروه نخبگان کمترین امتیاز مربوط به عامل مشارکت بوده است.

پیرانشهر بیشترین میانگین را در هر سه گروه عامل قانونی بودن دارد. کمترین میانگین را در گروه شهروندان شفافیت و پاسخگویی، در گروه مدیران پاسخگویی و در گروه نخبگان عامل مشارکت داشته است. در هر سه گروه میانگین عوامل کمتر از ۳ بیان شده است.

بیرجند قانونی بودن در گروه مدیران با میانگین ۳ بیشترین امتیاز را داشته است. در گروه شهروندان و نخبگان عامل مشارکت کمترین امتیاز را داشته است. میانگین امتیازات در گروه مدیران بیشتر از دو گروه دیگر بیان شده است.

چناران بررسی عوامل در این شهر در دو گروه مدیران و شهروندان بوده است. میانگین عوامل در گروه مدیران بیشتر از شهروندان بوده است. در هر دو گروه عامل قانونی بودن امتیاز بالاتری را بخود اختصاص داده است. برای شهروندان عامل شفافیت و برای مدیران عامل مشارکت کمترین امتیازات را داشته است. چهار عامل در هر دو گروه میانگین پایینتر از ۳ را داشته‌اند.

شاندیز میانگین هر چهار عامل در گروه مدیران بالاتر از گروه شهروندان بوده است. عامل شفافیت در گروه مدیران برابر ۳/۱۵ و دارای بیشترین امتیاز و پاسخگویی با میانگین ۲/۵۵ دارای کمترین امتیاز بوده است. همچنین در گروه شهروندان عامل مشارکت بیشترین امتیاز و پاسخگویی و شفافیت امتیازات پایینتر را بخود اختصاص داده‌اند.

اسفراین میانگین عوامل در هر ۳ گروه کمتر از ۳ ارزیابی شده است. برای گروه مدیران عوامل شفافیت و قانونی بودن بترتیب بیشترین و کمترین امتیاز را داشته‌اند. در گروه شهروندان و نخبگان قانونی بودن و پاسخگویی بیشترین و کمترین امتیازات را داشته‌اند.

اهواز در هر دو گروه مدیران و شهروندان عامل مشارکت بیشترین امتیاز و عامل شفافیت کمترین امتیاز را داشته است. گروه مدیران میانگین عوامل را بیشتر از گروه شهروندان بیان کرده‌اند. برای هر چهار عامل در هر دو گروه میانگین‌ها کمتر از ۳ بیان شده است.

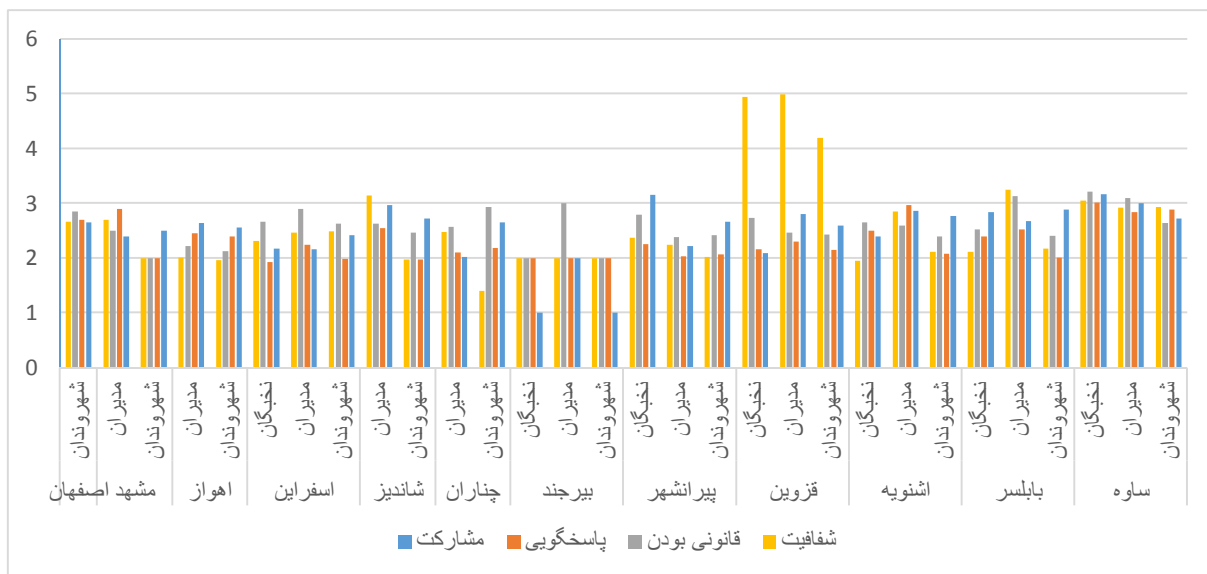
مشهد میانگین کمتر از ۳ برای هر چهار عامل بیان شده است. در گروه مدیران میانگین‌ها بالاتر از گروه شهروندان بوده است. برای مدیران عامل پاسخگویی و برای شهروندان عامل مشارکت دارای بیشترین امتیاز بوده است.

اصفهان بررسی حکمروایی در اصفهان براساس نظر شهروندان بوده است. برای این گروه قانونی بودن بیشترین امتیاز و پاسخگویی کمترین امتیاز را داشته است.

جدول ۳. میانگین شهرها به لحاظ عوامل شاخص حکمروایی خوب شهری

شهر	گروه‌های شهری	مشارکت	پاسخگویی	قانونی بودن	شفافیت
اصفهان	شهروندان	2.65	2.7	2.85	2.67
	مدیران	2.4	2.9	2.5	2.7
	شهروندان	2.65	2.7	2.85	2.67
مشهد	شهروندان	2.5	2	2	2
	مدیران	2.4	2.9	2.5	2.7
	شهروندان	2.5	2	2	2
اهواز	شهروندان	2.64	2.45	2.22	2.01
	مدیران	2.64	2.45	2.22	2.01
	شهروندان	2.56	2.4	2.13	1.97
اسفراین	شهروندان	2.42	1.99	2.63	2.49
	مدیران	2.16	2.25	2.9	2.47
	نخبگان	2.18	1.93	2.67	2.32
شاندیز	شهروندان	2.73	1.98	2.47	1.98
	مدیران	2.97	2.55	2.63	3.15
	شهروندان	2.73	1.98	2.47	1.98
چناران	شهروندان	2.65	2.19	2.93	1.4
	مدیران	2.02	2.1	2.57	2.48
	نخبگان	1	2	2	2
بیرجند	شهروندان	1	2	2	2
	مدیران	2	2	3	2
	نخبگان	1	2	2	2
بیرانشهر	شهروندان	2.67	2.07	2.42	2.02
	مدیران	2.22	2.03	2.38	2.25
	نخبگان	3.16	2.26	2.79	2.37
قزوین	شهروندان	2.6	2.15	2.43	4.2
	مدیران	2.81	2.3	2.47	4.99
	نخبگان	2.09	2.16	2.74	4.94
اشنویه	شهروندان	2.77	2.08	2.4	2.12
	مدیران	2.86	2.97	2.6	2.85
	نخبگان	2.4	2.5	2.66	1.95
بابسر	شهروندان	2.84	2.4	2.53	2.12
	مدیران	2.68	2.53	3.13	3.25
	نخبگان	2.89	2.01	2.41	2.18
ساوه	شهروندان	2.73	2.89	2.64	2.94
	مدیران	3.01	2.84	3.1	2.92
	نخبگان	3.17	3.02	3.22	3.05

منبع: یافته‌های پژوهش

نمودار ۱. وضعیت شهرها به لحاظ عوامل شاخص حکمروایی خوب شهری

قابل زندگی بودن

مهمترین عوامل در نظر گرفته شده برای این شاخص، عوامل اقتصادی، اجتماعی، شاخص زیرساختی، چالش شهری، قابل زندگی بودن (ذهنی) است.

ساوه میانگین عوامل قابل زندگی بودن در هر سه گروه کمتر از ۳ ارزیابی شده است. میانگین‌ها در گروه مدیران به نسبت بالاتر بوده است. شاخص اقتصادی و شاخص اجتماعی در گروه مدیران برترتیب بیشترین و کمترین امتیاز را داشته است. قابلیت زندگی (ذهنی) در هر دو گروه شهروندان و نخبگان بالاترین امتیاز و شاخص زیرساختی کمترین امتیاز را داشته است.

بابلرس میانگین عامل قابل زندگی بودن (ذهنی) در دو گروه مدیران و نخبگان بالاتر از ۳ بوده است. هر سه گروه نقطه نظر مشترکی در مورد این عامل داشته و بالاترین امتیاز را به این عامل داده‌اند از نظر هر سه گروه در زمینه رویکرد عینی و زیرساخت‌ها شهر با کمبود مواجه است.

اشنویه از دید مدیران شاخص‌های اقتصادی و از دید شهروندان و نخبگان شاخص قابلیت زندگی (ذهنی) دارای بالاترین امتیاز بوده است. شاخص‌های اجتماعی در گروه نخبگان و مدیران و شاخص‌های اقتصادی در گروه شهروندان دارای کمترین امتیاز بوده است. میانگین‌ها در گروه شهروندان و نخبگان به هم نزدیکتر و در گروه مدیران بالاتر است.

قزوین چالش شهری نقطه نظر مشترک شهروندان و مدیران با بالاترین امتیاز است. برعکس مدیران در گروه نخبگان نیز قابلیت زندگی (ذهنی) بیشترین امتیاز را بخود اختصاص داده است. میانگین‌ها در گروه مدیران بالاتر از دو گروه دیگر است.

پیرانشهر هر سه گروه در زمینه عامل قابلیت زندگی (ذهنی) و چالش شهری اتفاق نظر دارند و بالاترین امتیازات را به این دو عامل داده‌اند. از نظر رویکرد ذهنی وضعیت شهر مناسب توصیف شده است. همچنین از نظر گروه‌ها در در زمینه شاخص زیرساختی و شاخص اقتصادی در شهر نارسایی‌های بچشم می‌خورد.

بیرجند قابلیت زندگی (ذهنی) در نظر هر ۳ گروه در حد متوسط ارزیابی شده است. نظرات شهروندان و مدیران همسان بوده است. گروه نخبگان پایین‌تری را به عوامل شاخص اجتماعی و چالش شهری داده‌اند.

چناران شاخص‌های اقتصادی و اجتماعی پایین‌ترین امتیاز را از دیدگاه شهروندان برخوردارند که در مورد شاخص اقتصادی مدیران با این نظر هم عقیده‌اند. در مورد عامل اجتماعی نظر مدیران مخالف شهروندان و امتیاز بالاتری را به این عامل داده‌اند. قابلیت زندگی ذهنی در هر دو گروه بالاترین امتیاز را داشته است. غیر چالش شهری در سایر عوامل میانگین گروه مدیران بیشتر از شهروندان است. **شاندیز** بالاترین امتیاز در اصل قابلیت زندگی از دیدگاه مدیران شاخص زیرساختی و از دیدگاه شهروندان مربوط به قابلیت زندگی (ذهنی) است. شاخص‌های اجتماعی در دو گروه کمترین امتیاز را داشته است. غیر عامل قابلیت زندگی (ذهنی) میانگین عوامل در گروه مدیران بالاتر از شهروندان بوده است.

اسفراین در هر ۳ گروه پاسخگویان عامل قابلیت زندگی (ذهنی) دارای بیشترین امتیاز بوده است. شاخص اقتصادی در دید هر ۳ گروه پاسخگویان دارای کمترین امتیاز بوده است.

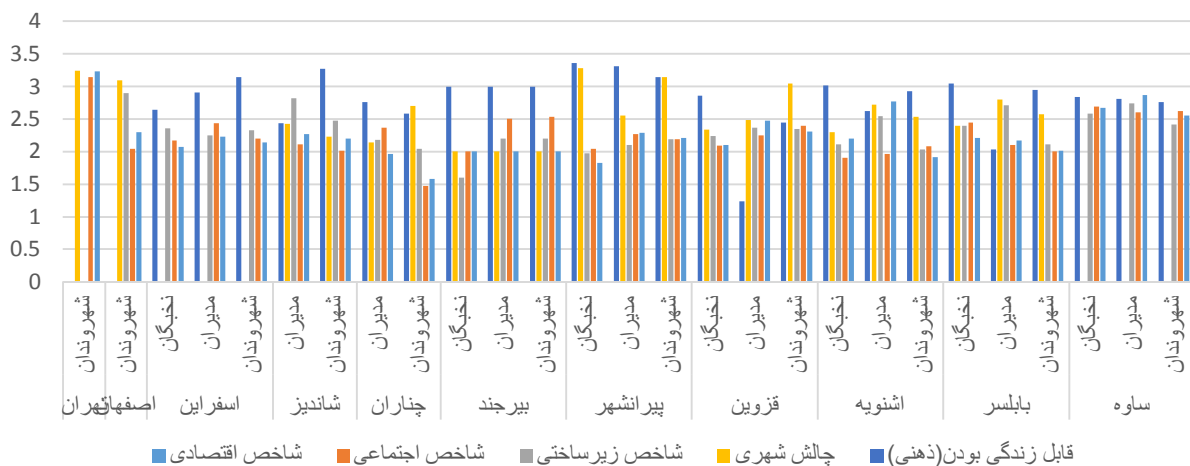
اصفهان بررسی شاخص قابلیت زندگی در اصفهان از نگاه شهروندان بوده است. از نگاه این گروه بیشترین میانگین مربوط به عامل چالش شهری و کمترین میانگین مربوط به عامل شاخص‌های اجتماعی بوده است.

تهران بررسی این شاخص در تهران نیز از دیدگاه شهروندان بوده است. میانگین‌ها برای عوامل این شاخص در تهران بالاتر از حد متوسط ۳ می‌باشد. بیشترین میانگین مربوط به عامل چالش شهری و با اختلاف ناچیز شاخص‌های اقتصادی در مرتبه بعد بوده است. کمترین امتیاز مربوط به شاخص‌های اجتماعی است.

جدول ۴. میانگین شهرها به لحاظ عوامل شاخص قابل زندگی بودن

شهر	تهران	اصفهان	اسفراين	شاندیز	چناران	بیرجند	بیرانشهر	قزوین	اشنویه	بابلسر	ساوه
گروه‌های شهری	شهروندان	شهروندان	شهروندان	شهروندان	شهروندان	شهروندان	شهروندان	شهروندان	شهروندان	شهروندان	شهروندان
شاخص اقتصادی	3.23	2.3	2.07	2.27	1.96	2	1.83	2.1	2.2	2.62	2.55
شاخص اجتماعی	3.14	2.04	2.17	2.11	2.37	2.5	2.04	2.09	1.9	2.6	2.62
شاخص زیرساختی	-	2.9	2.36	2.82	2.18	2.2	1.97	2.24	2.11	2.74	2.42
چالش شهری	3.24	3.09	-	2.43	2.14	2	3.28	2.34	2.8	-	-
قابل زندگی بودن (ذهنی)	-	-	2.64	2.44	2.76	3	3.36	2.86	3.02	3.03	2.76

منبع: یافته‌های پژوهش

نمودار ۲. وضعیت شهرها به لحاظ عوامل شاخص قابل زندگی بودن

رقابتی بودن

عوامل در نظر گرفته شده برای این شاخص در تحقیقات انجام شده: ظرفیت‌سازی سازمانی، زیرساختها و منابع انسانی بوده است.

ساوه میانگین عوامل رقابتی در هر ۳ گروه پایتتر از میانگین ۳ بیان شده است. مدیران امتیاز بالاتری را به عوامل داده‌اند. ظرفیت‌سازی سازمانی در گروه مدیران و منابع انسانی در گروه شهروندان و نخبگان بالاترین امتیاز را داشته است. زیرساختها در هر ۳ گروه کمترین امتیاز را داشته است.

بابلسر میانگین بالاتر از ۳ در گروه مدیران و در دو شاخص ظرفیت‌سازی سازمانی و منابع انسانی است. از نظر این گروه شهر دارای منابع انسانی و ظرفیت سازمانی خوب و در نتیجه توان رقابتی بالا در منطقه است. نظرات نظرات دو گروه نخبگان و شهروندان بسیار به نزدیک است.

اشنویه نقطه نظر مشترک هر ۳ گروه عامل ظرفیت‌سازی سازمانی با بالاترین و عامل منابع انسانی با کمترین امتیاز بوده است. میانگین‌ها در گروه مدیران بیشتر دو گروه دیگر بوده است. نظرات نخبگان و مدیران تفاوت اندکی را نشان می‌دهد.

قزوین برای دو گروه مدیران و نخبگان ظرفیت‌سازی سازمانی و برای شهروندان زیرساختها دارای بیشترین امتیاز بوده است.

پیرانشهر میانگین عوامل در گروه مدیران بالاتر و از نظر هر سه گروه از حد متوسط ۳ کمتر است. نظرات شهروندان و نخبگان به هم نزدیک است. کمترین امتیاز از نظر گروه شهروندان و نخبگان منابع انسانی و برای مدیران عامل زیرساختها بوده است. نظر گروه‌ها در مورد ظرفیت‌سازی سازمانی مشترک و بالاترین امتیاز به این عامل داده‌اند.

بیرجند وضعیت در هر ۳ گروه کمتر از ۳ ارزیابی شده است. میانگین‌ها در گروه شهروندان و مدیران همسان بوده است. گروه نخبگان در زمینه عامل زیرساختها وضعیت را نامطلوب‌تر از دو گروه دیگر ارزیابی کرده‌اند.

چناران تفاوت نظرات در دو گروه قابل مشاهده است. مدیران شرایط را مطلوب‌تر توصیف کرده‌اند. شاخص زیرساخت در هر دو گروه دارای کمترین میانگین بوده است.

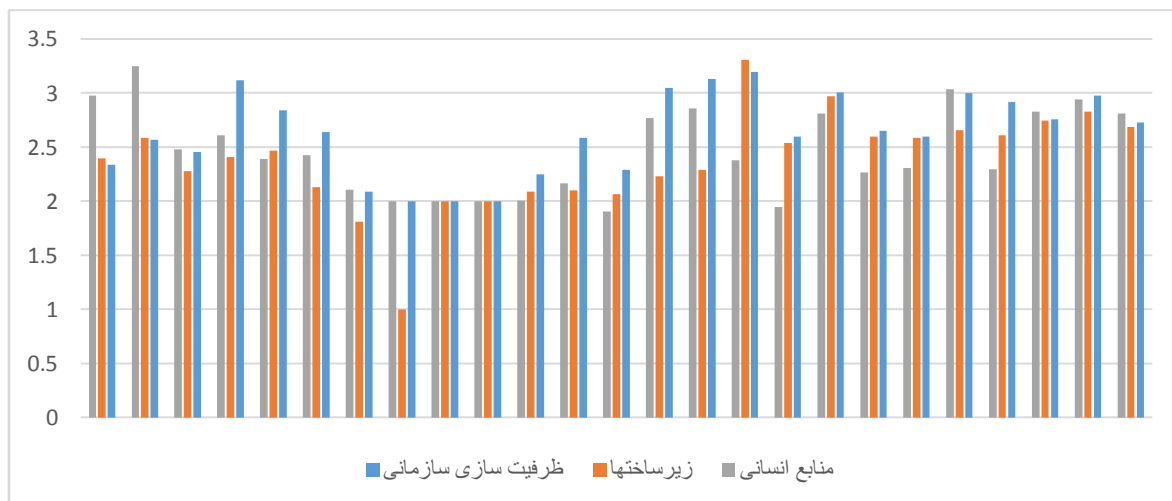
شاندیز بالاترین امتیاز در شاخص رقابت‌پذیری، ظرفیت‌سازی سازمانی از دید هر دو طیف پاسخگویان می‌باشد و شهر را دارای ظرفیت‌های محیطی زیاد برای رقابت با سایر شهرها می‌دانند. کمترین امتیاز از دید کارشناسان زیرساخت‌ها و از دید شهروندان عامل منابع انسانی بوده است. میانگین‌ها در گروه مدیران بالاتر از گروه شهروندان بوده است و غیر عامل ظرفیت‌سازی سازمانی در مدیران در سایر عوامل کمتر از ۳ ارزیابی شده است.

اسفراین ۳ گروه در عامل منابع انسانی هم عقیده بوده و بیشترین میانگین به این عامل اختصاص داده‌اند. میانگین عوامل در گروه مدیران بیشتر از دو گروه دیگر بوده است.

جدول ۵. میانگین شهرها به لحاظ شاخص رقابتی بودن

شهر	گروه‌های شهری	ظرفیت‌سازی سازمانی	زیرساختها	منابع انسانی
شاندیز	شهروندان	2.84	2.47	2.39
	مدیران	3.12	2.41	2.61
	نخبگان	2.46	2.28	2.48
اسفراین	شهروندان	2.57	2.59	3.25
	مدیران	2.34	2.4	2.98
	نخبگان	2.65	2.6	2.27
اشنویه	شهروندان	3.01	2.97	2.81
	مدیران	2.6	2.54	1.95
	نخبگان	3.2	3.31	2.38
قزوین	شهروندان	3.13	2.29	2.86
	مدیران	3.05	2.23	2.77
	نخبگان	2.29	2.07	1.91
پیرانشهر	شهروندان	2.59	2.1	2.17
	مدیران	2.25	2.09	2.01
	نخبگان	2	2	2
بیرجند	شهروندان	2	2	2
	مدیران	2	2	2
	نخبگان	2	1	2
چناران	شهروندان	2.09	1.81	2.11
	مدیران	2.64	2.13	2.43
	نخبگان	2.84	2.47	2.39
سواد	شهروندان	2.73	2.69	2.81
	مدیران	2.98	2.83	2.94
	نخبگان	2.76	2.75	2.83
بابلسر	شهروندان	2.92	2.61	2.3
	مدیران	3	2.66	3.04
	نخبگان	2.6	2.59	2.31

منبع: یافته‌های پژوهش

نمودار ۳. وضعیت شهرها به لحاظ شاخص رقابتی بودن

بانکی بودن

این شاخص در تحقیقات انجام شده با دو رویکرد فناوری و مالیه شهری بررسی شده است. اول از نظر رشد فناوری و پیشرفت تکنولوژی ارتباطات که باعث تسهیل در امر تجارت و گردش مالی می-شود و دوم از لحاظ سیستم مالیه شهری که منابع مالی پایدار برای شهرداریها را به وجود می آورد. در رویکرد فناوری ۴ عامل و در رویکرد مالیه ۷ عامل مورد بررسی قرار گرفته اند (جداول ۶ و ۷).

بانکی بودن با رویکرد فناوری

ساوه زیرساخت امنیتی در هر سه گروه بالاترین امتیاز را بخود اختصاص داده است. کمترین امتیاز از نگاه مدیران زیرساخت آموزشی، از نگاه شهروندان زیرساخت مالی و برای گروه نخبگان عامل زیرساخت ارتباطی بوده است. عوامل در هر سه گروه پایین تر از ۳ ارزیابی شده اند. همچنین در گروه مدیران عوامل با میانگین بالاتری ارزیابی شده اند.

بالبس نظرات هر ۳ گروه در عامل امنیتی بسیار به هم نزدیک می باشد و بالاتر از ۳ است. کمترین امتیاز از نظر شهروندان و مدیران زیرساخت آموزشی و از دید نخبگان زیرساخت مالی می باشد. عوامل در گروه مدیران با میانگین بالاتری توصیف شده اند.

اشنویه بالاترین امتیاز در گروه نخبگان و شهروندان به عامل زیرساخت امنیتی و برای مدیران عامل زیرساخت ارتباطی دارای بالاترین امتیاز بوده است.

قزوین میانگین گروهها برای عوامل این شاخص بالا و به نسبت به هم نزدیک است. بالاترین امتیاز برای شهروندان عامل زیرساخت مالی، برای مدیران زیرساخت ارتباطی و برای نخبگان عامل امنیتی بوده است.

پیرانشهر هر چهار عامل از نظر گروهها کمتر از میانگین ۳ ارزیابی شده‌اند. گروه مدیران، نخبگان و شهروندان بترتیب بیشترین تا کمترین امتیازات را به عوامل داده‌اند.

بیرجند امتیازات در ۳ عامل زیرساخت مالی، زیرساخت آموزشی و زیرساخت امنیتی همسان بوده است. بالاترین امتیاز به عامل زیرساخت آموزشی داده شده است. زیرساخت ارتباطی در گروه نخبگان دارای میانگین بالاتری از دو گروه دیگر بوده است.

چناران زیرساخت ارتباطی بالاترین امتیاز را در گروه شهروندان داشته و در حد متوسط ارزیابی شده است. زیرساخت مالی در گروه مدیران دارای بیشترین امتیاز بوده است. در سایر عوامل دو گروه هم عقیده بوده و میانگینها فاصله کمی داشته‌اند.

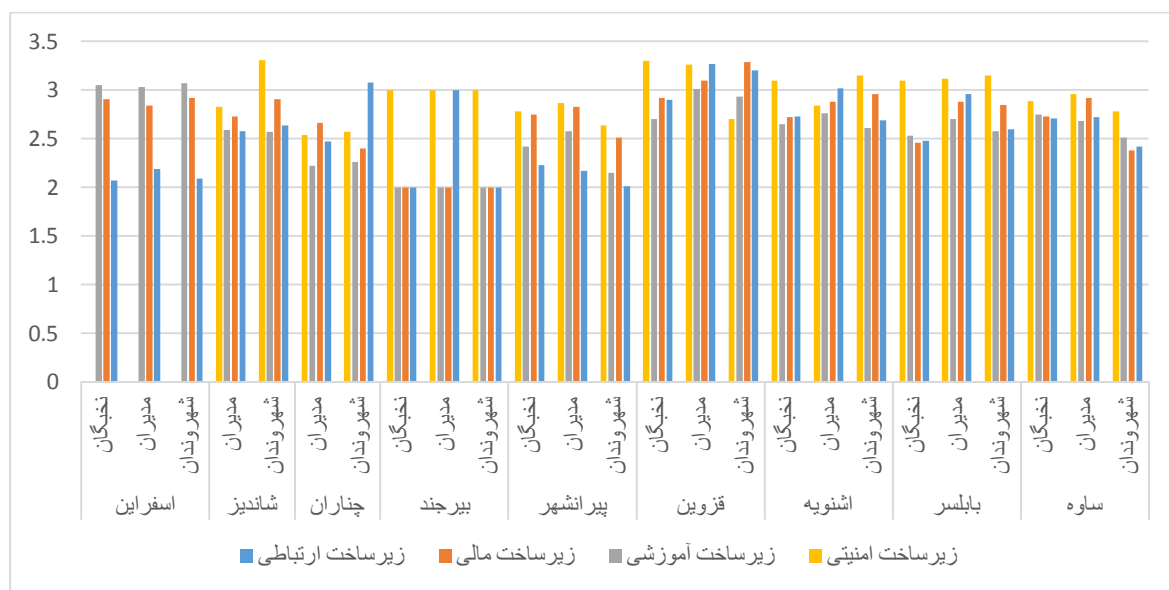
شاندیز عامل زیرساخت امنیتی در هر دو طیف پاسخگویان دارای بیشترین میزان میانگین است. تمامی امتیازها دارای اختلاف اندک در دو گروه و میانگین کمتر از ۳ در بیشتر عوامل بوده است.

اسفراین بالاترین امتیاز عوامل بانکی بودن با رویکرد فناوری با نظر یکسان ۳ گروه، عامل زیرساخت آموزشی با میانگین ۳ می‌باشد. مقایسه میانگینهای ۳ گروه اختلاف ناچیزی را در عوامل این شاخص نشان می‌دهد.

جدول ۶. میانگین شهرها به لحاظ شاخص بانکی بودن با رویکرد فناوری

شهر	اسفراین	شاندیز	چاران	بیرجند	بیرانشهر	قزوین	آشنویه	بابلسر	ساوه
گروههای شهری	شهروندان مدیران نخبگان	شهروندان مدیران نخبگان	شهروندان مدیران نخبگان	شهروندان مدیران نخبگان	شهروندان مدیران نخبگان	شهروندان مدیران نخبگان	شهروندان مدیران نخبگان	شهروندان مدیران نخبگان	شهروندان مدیران نخبگان
زیرساخت ارتباطی	2.07	2.19	2.09	2.58	2.64	2.47	3.08	2.64	2.47
زیرساخت مالی	2.91	2.84	2.92	2.73	2.91	2.66	2.4	2.91	2.66
زیرساخت آموزشی	3.05	3.03	3.07	2.59	2.57	2.22	2.26	2.57	2.22
زیرساخت امنیتی	-	-	-	2.83	3.31	2.54	2.83	3.31	2.54
	2.78	2.96	2.89	3.15	3.12	3.1	2.78	2.96	2.89
	2.51	2.68	2.75	2.58	2.76	2.65	2.78	2.68	2.75
	2.38	2.92	2.73	2.85	2.88	2.72	2.96	2.92	2.73
	2.42	2.72	2.71	2.6	3.02	2.73	2.69	2.72	2.71
	2.42	2.72	2.71	2.6	3.02	2.73	2.69	2.72	2.71

منبع: یافته‌های پژوهش

نمودار ۴. وضعیت شهرها به لحاظ شاخص بانکی بودن با رویکرد فناوری

بانکی بودن با رویکرد مالیه شهری

ساوه بالاترین امتیاز برای عوامل در نظر گرفته شده برای این شاخص در گروه مدیران امکانپذیری در اجرا در گروه شهروندان و نخبگان قانونی بودن بوده است و کمترین امتیاز از دید شهروندان و نخبگان کارایی اقتصادی و برای گروه مدیران قابلیت پذیرش و همچنین کارایی اقتصادی با امتیازی

برابر بوده است. بالاترین امتیازات در گروه مدیران و در مرحله بعد بترتیب نخبگان و شهروندان بوده است. امتیازات هر سه گروه کمتر از ۳ بوده است.

بابلسر نظرات دو گروه نخبگان و شهروندان بسیار به هم نزدیک است. دیدگاه مدیران به نسبت بالاتر و از نظرات شهروندان و نخبگان فاصله دارد. بالاترین امتیاز در گروه مدیران به عامل ثبات درآمدی اختصاص دارد. بالاترین امتیاز در شهروندان قانونی بودن و کمترین امتیاز امکانپذیری در اجرا است. برای گروه نخبگان کارایی اقتصادی بالاترین امتیاز بوده است. در هر دو گروه نخبگان و مدیران عامل شفافیت کمترین امتیاز را بخود اختصاص داده است.

اشنویه عامل قابلیت پذیرش اجتماعی و سیاسی از دید مدیران دارای بیشترین امتیاز بوده است. در نگاه نخبگان عامل شفافیت و در نگاه شهروندان عامل امکانپذیری در اجرا دارای کمترین امتیاز بوده است. میانگینها در گروه مدیران بالاتر و در گروه شهروندان و نخبگان به هم نزدیکتر است.

قزوین بررسی وضعیت عوامل این شاخص در قزوین نتایج متفاوتی را نشان می‌دهد. نخبگان وضعیت را بصورت نامطلوب‌تری توصیف کرده‌اند. عدالت عمودی و افقی در دو گروه شهروندان و نخبگان دارای وضعیت برعکس و بیشترین امتیاز در گروه شهروندان و کمترین امتیاز در گروه نخبگان بوده است. همچنین برای گروه مدیران عامل قانونی بودن کمترین امتیاز را بخود اختصاص داده است.

پیرانشهر نظر گروهها در زمینه عامل قانونی بودن مشابه بوده است و میانگین بالاتری را به این عامل اختصاص داده‌اند. نظر دو گروه شهروندان و مدیران در زمینه عامل عدالت عمودی و افقی مشابه و دارای کمترین امتیاز بوده است. برای گروه نخبگان امکانپذیری در اجرا کمترین امتیاز را داشته است. میانگینها در گروه مدیران بالاتر و کمترین ارزیابیها در گروه شهروندان بوده است. میانگین هر سه گروه کمتر از ۳ بوده است.

بیرجند نظرات در بیشتر عوامل یکسان بوده است. بیشترین امتیاز به عامل کارایی اقتصادی با میانگین ۳ بوده است. عامل عدالت عمودی و افقی در گروه مدیران و عامل ثبات درآمدی در گروه نخبگان کمترین امتیاز را داشته است.

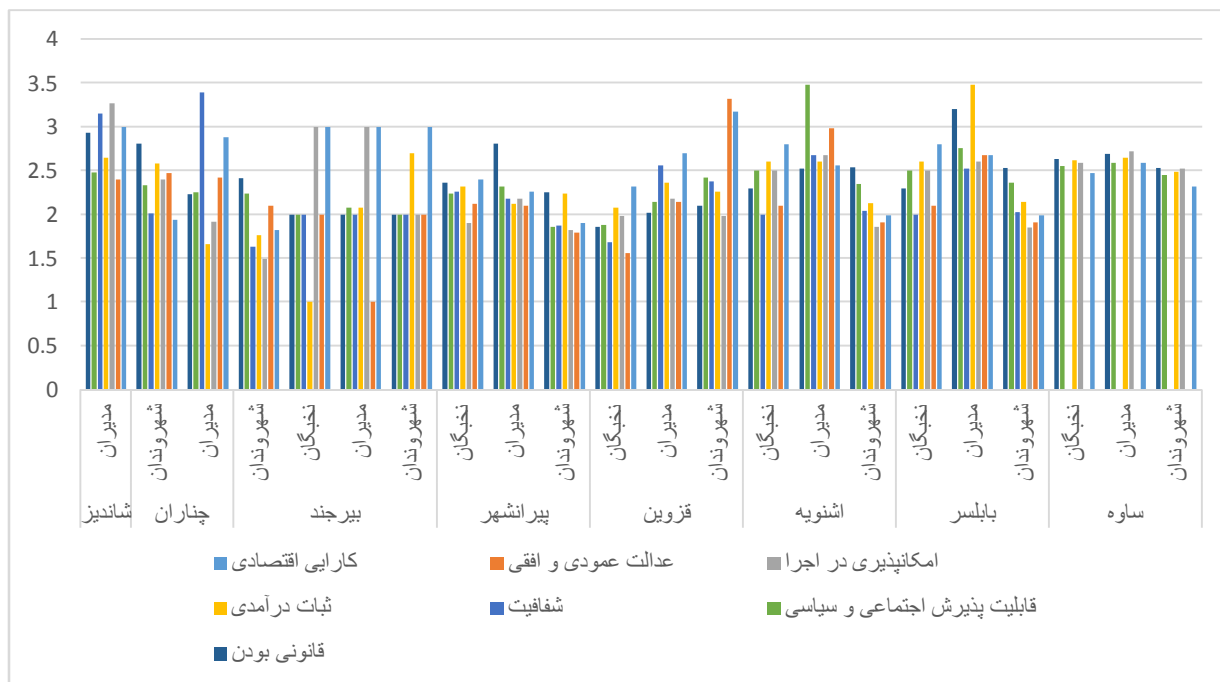
چنانچه عوامل بانکی بودن با رویکرد مالیه بصورت نامطلوب و با میانگین کمتر از ۳ در دو گروه ارزیابی شده است. عوامل در گروه مدیران مطلوب تر از شهروندان توصیف شده اند. عامل ثبات درآمدی پایین ترین امتیاز و شفافیت بالاترین امتیاز را در نگاه مدیران داشته است. دیدگاه شهروندان در مورد عامل شفافیت کاملاً مخالف مدیران بوده و امتیاز بسیار پایین تری را به این عامل اختصاص داده اند.

شاید اختلاف در نظرات دو گروه با امتیاز بالاتر در گروه مدیران دیده می شود. در گروه شهروندان تمامی ارزیابی ها کمتر از ۳ بوده است. بالاترین میزان امتیاز عامل امکان پذیری در اجرا در گروه مدیران و عامل قانونی بودن در گروه مدیران است. پایین ترین میزان امتیاز عامل کارایی اقتصادی در گروه شهروندان و عدالت عمودی و افقی در گروه مدیران بوده است.

جدول ۷. میانگین شهرها به لحاظ شاخص بانکی بودن با رویکرد مالیه شهری

شهر	شاندیز		چران		بیرجند		پیرانشهر			قزوین			شهرک			سواد		
	مدیران	شهروندان	مدیران	شهروندان	مدیران	شهروندان	مدیران	شهروندان	نخبگان	مدیران	شهروندان	نخبگان	مدیران	شهروندان	نخبگان	مدیران	شهروندان	نخبگان
گروه های شهری	مدیران	شهروندان	مدیران	شهروندان	مدیران	شهروندان	مدیران	شهروندان	نخبگان	مدیران	شهروندان	نخبگان	مدیران	شهروندان	نخبگان	مدیران	شهروندان	نخبگان
کارایی اقتصادی	3	1.94	2.47	2.42	2	1	3	2	2	3.32	2.14	2.12	3.17	2.7	2.8	2.56	2.47	2.32
عدالت عمودی و افقی	2.4	2.47	2.4	2.42	2	1	3	2	2	1.91	2.1	2.12	1.99	2.7	2.8	2.56	2.47	2.32
امکان پذیری در اجرا	3.27	2.4	3.27	1.92	3	3	3	2	2	1.86	2.5	1.9	3.17	2.7	2.8	2.56	2.47	2.32
ثبات درآمدی	2.65	2.58	2.65	1.66	2.08	1	2.08	2	2	2.13	2.6	2.32	2.26	2.24	2.6	2.6	2.62	2.49
شفافیت	3.15	2.01	3.15	3.39	2	2	2	2	2	2.04	2	2.26	2.38	2.18	2.68	2.68	2.55	2.63
قابلیت پذیرش اجتماعی و سیاسی	2.48	2.33	2.48	2.25	2.08	2	2.08	2	2	2.35	2.5	2.24	1.87	1.86	3.48	2.36	2.55	2.63
قانونی بودن	2.93	2.81	2.93	2.23	2	2	2	2	2	2.54	2.3	2.36	2.1	2.02	2.3	2.33	2.63	2.63

منبع: یافته های پژوهش

نمودار ۵. وضعیت شهرها به لحاظ شاخص بانکی بودن با رویکرد مالیه شهری

وضعیت کلی شاخص‌های استراتژی توسعه شهری

ساوه شاخص‌های استراتژی توسعه شهری در گروه مدیران بیشتر از دو گروه دیگر ارزیابی شده است. بیشترین امتیاز در هر سه گروه مربوط به شاخص حکمروایی و کمترین امتیاز مربوط به عامل بانکی بودن با رویکرد مالیه بوده است. تنها شاخص حکمروایی در گروه نخبگان بالاتر از ۳ را بخود اختصاص داده است و سایر شاخص‌ها پایین‌تر از ۳ ارزیابی شده‌اند.

بابلسر هر ۳ گروه میانگین شاخص‌ها را کمتر از ۳ ارزیابی کرده‌اند. در حالت کلی نظرات شهروندان و نخبگان به هم نزدیکتر است و وضعیت را چندان مناسب توصیف نکرده‌اند. میانگین شاخص‌ها در گروه نخبگان بالاتر و به حد متوسط ۳ بسیار نزدیک می‌باشد و وضعیت در حد متوسط ارزیابی کرده‌اند.

اشنویه میانگین تمامی شاخص‌های CDS از دید هر ۳ گروه پایینتر از ۳ ارزیابی شده است. میانگین دو گروه شهروندان و نخبگان شهری بسیار به هم نزدیک است. میانگین مدیران بالاتر و به ۳ نزدیکتر و با دو گروه دیگر فاصله دارد.

قزوین شاخص‌ها در دو گروه مدیران و نخبگان با وضعیت مناسبتری نسبت به گروه نخبگان ارزیابی شده است. برای شهروندان ۲ شاخص بانکی بودن (فناوری) و رقابتی بودن دارای امتیاز ۳ بوده است. برای مدیران شاخص حکمروایی و بانکی بودن (فناوری) دارای امتیاز بالاتر از ۳ بوده است. میانگین کل استراتژی توسعه شهری در هر سه گروه پایین‌تر از ۳ ارزیابی شده است.

پیرانشهر شاخص‌های بررسی شده، در هر ۳ گروه کمتر از ۳ ارزیابی شده است. در گروه شهروندان قابلیت زندگی، در گروه مدیران بانکی بودن (فناوری) و حکمروایی برای نخبگان دارای بیشترین امتیازات بوده است. میانگین شاخص‌های گروه مدیران و نخبگان مشابه و در گروه شهروندان با امتیاز پایین‌تری توصیف شده‌اند.

بیرجند میانگین شاخص‌ها برای هر ۳ گروه کمتر از ۳ بوده است. میانگین گروه مدیران تا حدودی بالاتر است. قابلیت زندگی (ذهنی) در نگاه شهروندان و نخبگان دارای بیشترین امتیاز بوده است. حکمروایی در گروه شهروندان و رقابتی بودن در نگاه نخبگان و مدیران دارای کمترین امتیاز بوده است. میانگین کلی استراتژی توسعه شهری در گروه مدیران بالاتر و در هر ۳ گروه کمتر از حد متوسط ارزیابی شده است.

چناران میانگین شاخص‌ها در دو گروه مدیران و شهروندان پایین‌تر از حد متوسط ۳ ارزیابی شده است. برای گروه مدیران عامل رقابتی بودن و در گروه شهروندان بانکی بودن با رویکرد مالیه دارای کمترین امتیاز بوده است. میانگین کلی استراتژی توسعه شهری در گروه مدیران کمتر متوسط ۳ و بالاتر از گروه شهروندان بوده است.

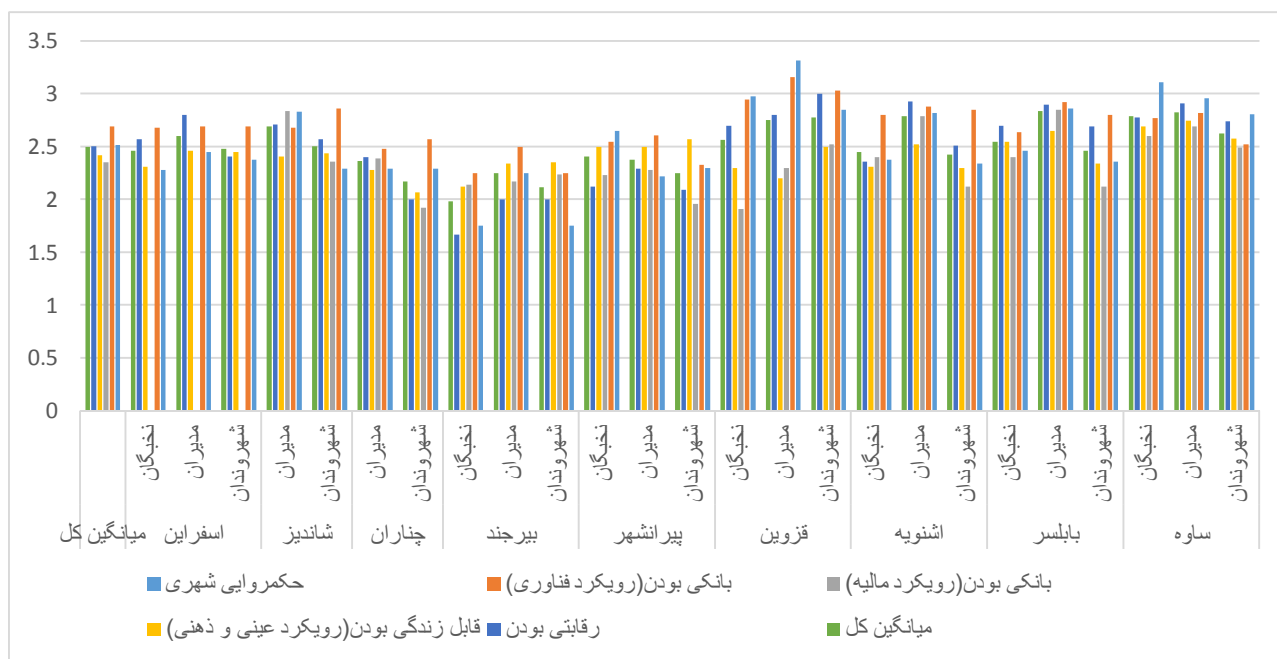
شاندیز بیشترین میزان برخورداری از نظر اصول استراتژی توسعه شهری در نگاه مدیران بانکی بودن با رویکرد مالیه و در رتبه بعد حکمروایی می‌باشد. در نگاه شهروندان عامل بانکی بودن با رویکرد فناوری و رقابتی بودن در رتبه بعد دارای بیشترین امتیاز بوده است. پایین‌ترین میزان برخورداری در نگاه مدیران قابلیت زندگی (عینی و ذهنی) و در رتبه‌بندی بعد بانکی بودن با رویکرد فناوری است. از دید شهروندان اصل حکمروایی و در مرتبه بعد بانکی بودن با رویکرد فناوری دارای کمترین امتیاز بوده است. میانگین کل استراتژی توسعه شهری در دو گروه کمتر از متوسط ۳ و در گروه مدیران دارای میانگین بالاتر نسبت به گروه شهروندان است.

اسفراین در نظر ۳ گروه شاخص بانکی بودن با رویکرد فناوری دارای بیشترین امتیاز و حکمروایی شهری دارای کمترین امتیاز بوده و گروه‌ها در این دو شاخص هم نظر بوده‌اند. میانگین‌ها در هر ۳ گروه و در همه شاخص‌ها کمتر از ۳ بوده است. میانگین کلی استراتژی توسعه شهری در گروه مدیران دارای بالاترین امتیاز بوده و در هر ۳ گروه کمتر از ۳ ارزیابی شده است.

جدول ۸. میانگین شهرها به لحاظ شاخص‌های استراتژی توسعه شهری

میانگین کل	سلوه			بایسبر			اشنویه			قزوین			پیرانشهر			یزد			چناران			شاندیز			اسفراین			شهر
	شهرستان	مدیران	نخجان	شهرستان	مدیران	نخجان	شهرستان	مدیران	نخجان	شهرستان	مدیران	نخجان	شهرستان	مدیران	نخجان	شهرستان	مدیران	نخجان	شهرستان	مدیران	نخجان	شهرستان	مدیران	نخجان				
2.50	2.63	2.83	2.79	2.46	2.84	2.55	2.42	2.79	2.45	2.78	2.76	2.57	2.25	2.38	2.41	2.12	2.25	1.99	2.17	2.37	2.50	2.69	2.48	2.60	2.46	مجموعه‌های شهری		
2.51	2.74	2.91	2.78	2.69	2.9	2.7	2.69	2.93	2.36	3	2.8	2.09	2.29	2.12	2	1.67	2	1.99	2	2.4	2.57	2.71	2.41	2.8	2.57	حکمروایی شهری		
2.42	2.58	2.75	2.69	2.34	2.65	2.55	2.34	2.52	2.31	2.5	2.2	2.57	2.5	2.5	2.35	2.12	2.07	2.17	2.07	2.28	2.44	2.41	2.45	2.46	2.31	بانکی بودن (رویکرد فناوری)		
2.35	2.49	2.69	2.6	2.12	2.85	2.4	2.12	2.79	2.4	2.52	2.3	1.96	2.28	1.96	2.23	2.14	1.92	2.17	1.92	2.39	2.36	2.84	-	-	-	بانکی بودن (رویکرد مالی)		
2.69	2.52	2.82	2.77	2.8	2.92	2.64	2.85	2.88	2.8	3.03	3.16	2.33	2.61	2.33	2.55	2.25	2.25	2.5	2.57	2.48	2.86	2.68	2.69	2.69	2.68	قابل زندگی بودن (رویکرد عینی و ذهنی)		
2.52	2.81	2.96	3.11	2.36	2.86	2.46	2.34	2.82	2.38	2.85	3.32	2.98	2.22	2.65	1.75	1.75	2.29	2.25	2.29	2.29	2.29	2.83	2.38	2.45	2.28	رقابتی بودن		
2.52	2.52	2.82	2.77	2.36	2.86	2.46	2.34	2.82	2.38	2.85	3.32	2.98	2.22	2.65	1.75	1.75	2.29	2.25	2.29	2.29	2.29	2.83	2.38	2.45	2.28	میانگین کل		

منبع: یافته‌های پژوهش

نمودار ۶. وضعیت شهرها به لحاظ شاخص‌های استراتژی توسعه شهری

بحث و نتیجه‌گیری

در این مقاله تلاش شد تا وضعیت شهرهای مختلف کشور به لحاظ برخورداری از شاخص‌های استراتژی توسعه شهری بررسی و مقایسه شود. بررسی وضعیت شاخص‌ها و عوامل در نظر گرفته شده نشان از عدم مطلوبیت این عوامل و میانگین کمتر از ۳ برای اکثر شهرها است. اختلاف نظر در بین گروه‌های مختلف تا حدودی نمایان است و در اکثر موارد با میانگین به نسبت بالاتر در گروه مدیران دیده می‌شود. مسئله حائز اهمیت توجه به میانگین گویه‌ها است. با بررسی دقیق‌تر در گویه‌های در نظر گرفته برای هر عامل در اکثر مطالعات انجام شده می‌توان به این نتیجه رسید که:

در زمینه شاخص حکمروایی نظرخواهی در طرح‌های توسعه شهری بصورت خیلی ضعیف و یا به عبارتی به ندرت صورت می‌گیرد. با این حال شهروندان در صورت فراهم بودن شرایط اشتیاق زیادی برای مشارکت در تهیه و اجرای این طرح‌ها داشته و خود را در برابر طرح‌ها و برنامه‌ریزی‌های که برای شهرها صورت می‌گیرد مسئول می‌دانند. این یک نقطه قوت برای شهرها است موضوعی که باید بیشتر به آن توجه شود زیرا که مشارکت شهروندان عامل مهمی در موفقیت طرح‌های توسعه شهری است.

رسیدگی به شکایات شهروندان، برگزاری جلسات پرسش و پاسخ با حضور شهروندان و رفع ابهامات و پاسخگویی صریح از طرف مسئولان، احترام به قانون از طرف مسئولان و آگاهی دادن به شهروندان در مورد قوانین، طرح‌ها و برنامه‌های شهری همه مواردی که پاسخ گروهها تناقض وجود داشته است. این‌ها موارد مهمی هستند که عدم توجه به آنها سبب سلب اعتماد مردم نسبت به دستگاههای اداری می‌شود.

بررسی وضعیت شاخص قابل زندگی بودن در شهرها نشان می‌دهد که:

وجود امنیت و آرامش نسبی در شهرهای مطالعه شده میانگین بالاتر قابلیت زندگی ذهنی را نسبت به قابلیت زندگی عینی سبب شده است. در زمینه رویکرد عینی، نبود شغل و فرصت‌های شغلی برابر، عدم دسترسی به مسکن و اعتبارات، کمبود امکانات فرهنگی و ورزشی و امکانات و خدمات بهداشتی و درمانی، وجود آلودگی‌ها سبب شده قابلیت زندگی عینی به صورت نامطلوب‌تری توصیف شود، مواردی هستند که در اکثر شهرها نیازمند اقدام فوری‌اند و در برنامه‌ریزی‌ها باید به آنها توجه ویژه شود.

با بررسی شاخص رقابت‌پذیری می‌توان به این نتیجه رسید که:

مزیتها و توان‌های محیطی شهرها موضوعی است که بیشتر باید مورد توجه قرار گیرد. توجه به مزیت رقابتی هر شهر و افزایش سرمایه‌گذاری‌های دولتی و تشویق بخش خصوصی به سرمایه‌گذاری عاملی است که می‌تواند در راستایی توسعه شهرها از آن استفاده کرد.

در زمینه بانکی بودن با رویکرد فناوری، دسترسی راحت به خودپردازها، گسترش سیستم بانکداری الکترونیک و انجام امور بانکی بدون نیاز به مراجعه به بانک، آموزش و تشویق شهروندان به استفاده از سیستم‌های جدید بانکی همه مواردی هستند که نباید از نظر دور داشت.

با بررسی رویکرد مالیه بانکی بودن می‌توان به عملکرد ضعیف و نارضایتی شهروندان از رویکرد مالیه مدیران شهری پی برد. عدم کارایی اقتصادی در برنامه‌ریزی‌های شهری و توجه نکردن به امکانپذیری آنها، عدم شفاف‌سازی برنامه‌ریزی‌ها برای شهروندان، بی‌توجهی به گروه‌های درآمدی در تعیین مالیاتها و توجیح نکردن شهروندان برای پرداخت مالیات عواملی هستند که سبب اختلاف در نظرات گروه‌ها شده است.

استراتژی توسعه شهری باید عملکرد و روند کنونی را به سمت شرایط بهینه تغییر دهد. از آنجایی که این رویکرد براساس ویژگی‌های هر شهری تعریف می‌گردد بهبود شاخص‌ها و پارامترهای آن قبل از اجرای آن امری ضروری به نظر می‌رسد. بررسی وضعیت این شاخص‌ها و پارامترها برای شهرهای ایران عدم مطلوبیت و وضعیت نامناسب آنها را برای این شهرها نشان داد. تهیه و اجرای طرح‌های توسعه شهری در نظام شهرسازی ایران پیش شرط و زمینه‌های بسیار مناسب‌تر از آنچه هست را می‌طلبد. بر این اساس شناسایی و اولویت‌بندی حوزه‌های نیازمند اقدام در زمینه شاخص‌های اصلی زمینه‌ساز تحقق CDS و ضروری به نظر می‌رسد.

منابع

- ابراهیمی، ل. (۱۳۹۴). "برنامه‌ریزی استراتژیک پیرانشهر با استفاده از آنالیز تلفیقی تصمیم‌گیری چند معیاره و شبکه عصبی"، پایان‌نامه کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه فردوسی مشهد.
- اسدی، ر. (۱۳۸۸). "تحلیل جایگاه حکمروایی خوب شهری در مشهد با الگوی *SOWT*"، پایان‌نامه کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه فردوسی مشهد.
- اشرفی، ی. (۱۳۸۸). "CDS رویکردی جدید در برنامه‌ریزی شهری در رویکردی تحلیلی"، فصلنامه مدیریت شهری، شماره ۲۳.
- اشرفی، ی. تیموری، ا. فرهودی، ر. جعفری مهرآبادی، م. سالاروندیان، ف. (۱۳۸۹). "استراتژی توسعه شهری (CDS) بستری مناسب جهت بهرمندی از برنامه‌ریزی مشارکتی"، نشریه علمی-پژوهشی جغرافیا و برنامه‌ریزی، (۱۵) ۳۳، ۳۳-۱.
- اکبری، ن. حق شناس، م. (۱۳۹۲). "بررسی عملکرد شهرداری در چهارچوب حکمرانی خوب شهری (نمونه مورد مطالعه: مناطق چهارده‌گانه شهر اصفهان)"، پنجمین کنفرانس برنامه‌ریزی و مدیریت شهری، مشهد.
- اکبری، ن. روان‌بخش، م. (۱۳۹۲). "ارزیابی سطح قابلیت زندگی شهر اصفهان از دیدگاه شهروندان"، پنجمین کنفرانس برنامه‌ریزی و مدیریت شهری، مشهد.
- آدینه‌وند، ع. ا. امانپور، س. نعمتی، م. (۱۳۹۲). "ارزیابی عملکرد شهرداری شهر اهواز در چهارچوب حکمروانی خوب شهری"، کنفرانس بین‌المللی عمران، معماری و توسعه پایدار شهری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز، تبریز.
- پارسی‌جم، م. (۱۳۹۲). "تحلیل شاخص‌های استراتژی توسعه شهری *CDS* شان‌دیز با استفاده از مدل *SWOT* و *ANP*" پایان‌نامه کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه فردوسی مشهد.
- پوراحمد، ا. حاتمی نژاد، ح. حسینی، س. ه. (۱۳۸۵). "آسیب شناسی طرح‌های توسعه شهری در کشور"، نشریه پژوهش‌های جغرافیایی، سال ۳۸، ۵۸.
- پورمحمدی، م. ر. حسین‌زاده دلیر، ک. پیری، ع. (۱۳۸۹). "حکمروایی مطلوب شهری بر بنیان سرمایه اجتماعی: آزمون نظم نهادی- فضایی - ارتباطی و فعالیت‌مندی غیر اقتصادی موردی: کلانشهر تبریز"، مطالعات جغرافیایی مناطق خشک، سال اول، شماره اول، صص ۵۲-۳۵.
- تقوایی، م. حسینی خواه، ح. علیزاده اصل، ج. (۱۳۹۴). "استراتژی توسعه شهری با تاکید بر توانمند سازی محلات شهری مطالعه موردی: محله اکبرآباد یزد"، مجله آمایش جغرافیایی فضا، سال ششم، شماره ۱۵.
- جعفری، و. (۱۳۸۹). "بررسی و تحلیل استراتژی‌های توسعه شهری چناران با رویکرد راهبرد توسعه شهری *CDS*"، پایان‌نامه کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه فردوسی مشهد.
- حاتمی‌نژاد، ح. نخستین، م. باقرعطاران، م. (۱۳۹۳). "ارزیابی شاخص‌های استراتژی توسعه شهری *CDS* در شهر قزوین"، ششمین کنفرانس برنامه‌ریزی و مدیریت شهری، مشهد.
- رحمتی، ع. ر. (۱۳۹۲). "برنامه‌ریزی توسعه شهر بابلسر با رویکرد راهبرد توسعه شهری (*CDS*)"، پایان‌نامه کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه فردوسی مشهد.

- رضازاده، ر. بدری، ع. ا. (۱۳۸۳). "تاثیر جهانی شدن بر نقش و عملکرد شهرها: فرصت‌ها و تهدیدها برای شهر و شهرداریها"، مجموعه مقالات همایش شهرداریها و اقتصاد شهری، تهران، خرداد ۱۳۸۳.
- رهنما، م. ر. غلامزاده خادر، م. جعفری، و. (۱۳۹۱). "تحلیل جایگاه شاخص‌های راهبرد توسعه شهری در شهر چناران"، نشریه تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی، سال دوازدهم، شماره ۲۶.
- زنگی‌آبادی، ع. مبارکی، ا. (۱۳۹۱). "بررسی عوامل موثر بر شکل‌گیری حاشیه‌نشینی شهر تبریز و پیامدهای آن مطالعه موردی (محلات احمدآباد، کوی بهشتی و خلیل آباد)"، مجله جغرافیا و برنامه‌ریزی محیطی، سال ۲۳، شماره ۱.
- ساسان‌پور، ف. تولایی، س. جعفری اسدآبادی، ح. (۱۳۹۳). "قابلیت زیست‌پذیری شهرها در راستای توسعه پایدار شهری (مورد مطالعه: کلانشهر تهران)"، جغرافیا (فصلنامه علمی-پژوهشی و بین‌المللی انجمن جغرافیای ایران)، سال دوازدهم، شماره ۴۲.
- سپهری‌فر، ح. (۱۳۹۳). "تحلیل استراتژیک توسعه شهر اسفراین"، پایان‌نامه کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه فردوسی مشهد.
- شریفی، ب. (۱۳۹۲). "تحلیل استراتژیک توسعه شهر اشنویه با رویکرد راهبرد توسعه شهری (CDS)"، پایان‌نامه کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه فردوسی مشهد.
- کوکبی، ا. (۱۳۸۶). "معیارهای ارزیابی کیفیت زندگی شهری در مراکز شهری"، نشریه هویت، شماره ۱، صص ۷۵-۸۶.
- محتشمی، ن. (۱۳۹۴). "تحلیل استراتژیک توسعه شهر (CDS) ساوه"، پایان‌نامه کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه فردوسی مشهد.
- محمدآبادی، ج. (۱۳۹۴). "تحلیل استراتژیک توسعه شهر بیرجند با راهبرد توسعه شهری (CDS)"، پایان‌نامه کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه فردوسی مشهد.
- محمدی، ج. آقایی، ل. (۱۳۹۳). "سنجش سطوح توسعه‌یافتگی شهری با به کارگیری مدل تحلیل خوشه‌ای (نمونه تحت مطالعه: استان تهران)"، پژوهش‌های جغرافیایی برنامه‌ریزی شهری، دوره ۲، شماره ۲.
- مهندسان مشاور بوم نگار پارس (۱۳۹۱)، "طرح توسعه و عمران (جامع) شهر پیرانشهر".
- نصیری هنده خاله، ا. (۱۳۹۴). "تحلیل عوامل موثر بر مشارکت شهروندان در فرآیند استراتژی توسعه شهری (بررسی تطبیقی مناطق سه گانه شهر قزوین)"، جغرافیا و آمایش شهری - منطقه‌ای، شماره ۱۶، ۱۸۰-۱۶۱.
- نوروزی فرد، م. نبئی، ص. خلیلی، ا. (۱۳۹۳). "امکان‌سنجی استفاده از استراتژی توسعه شهری (CDS) در نظام شهرسازی ایران و ارائه چارچوبی جهت تحقق‌پذیری آن"، مدیریت شهری، شماره ۳۴.
- Asin Development Bank. (2004). "City Development Stratgies to Reduce Poverty. Manila. Hall, Peter; Ulrich Pfeiffer", Urban Future 21. E & FN Spon, P12.
- Cities Alliance (2003), "Cities without Slums: Annual Report".
- Cities Alliance (2006). "Cities Alliance", Working with Cities Alliance (<http://www.citiesalliance.org>).
- City Alliance, (2007). "Liveble Cities the Benefits of Urban Environmental Planning", www.citiesalliance.org.
- Laughlin, F. L., & Andringa, R. C. (2007). "Good governance for nonprofits: Developing principles and policies for an effective board". AMACOM Div American Mgmt Assn.
- Liao, S., Shao, Y. P., Wang, H., & Chen, A. (1999). The adoption of virtual banking: an empirical study. *International journal of information management*, 19(1), 63-74.

- Marull, J., Pino, J., Mallarach, J. M., & Cordobilla, M. J. (2007). "A land suitability index for strategic environmental assessment in metropolitan areas". *Landscape and urban planning*, 81(3), 200-212.
- Rahman, T. Mittelhamer, R.C & Wandschneider, P. (2003). "*Measuring the Quality of Life Across countries: A sensitivity Analysis of well-being indices*", wider international conference on inequality, poverty and Human well-being.
- Rasoolimanesh, S. M., Jaafar, M., & Badarulzaman, N. (2014). "Examining the contributing factors for the successful implementation of city development strategy in Qazvin City, Iran". *Cities*, 41, 10-19.
- Rasoolimanesh, S. M., Jaafar, M., Badarulzaman, N., & Ramayah, T. (2015). "Investigating a framework to facilitate the implementation of city development strategy using balanced scorecard". *Habitat International*, 46, 156-165.
- Roberts, S.M., Wright, S. & O'Neil, PH. (2007). "Good governance in the Pacific? Ambivalence and possibility", *Geoforum*, No.38, pp: 967- 984.
- Sadashiva m. (2008). "*Effects of civil society on urban planning and governance in Mysore, India*", Doctoral thesis, Technical university of Dortmund.
- The World bank office Beijing, Urban/Environment Development Uunit. (2004). "*City Development Strategy(CDS) Program in China*".
- World Bank. (2006). "City Profile Karte", World Bank, Urban Karte August 28, 2006, Reterived from: <http://www.isted.com/villes-development/cities_allince/cds_karte.pdf>, (Access June20011).
- World Bank. (2007). "*Annual Report*", Cities Alliance, Washington Dc.
- www.sci.org.ir